

եւ յիշատակ գրութեանդ, ետ ինձ օրինակել ի մե-
ռագրէն գրութիւնդ»:

Անտիպ ընտանիքականներու կարգին կարելի է
յիշել Ս. Եփրեմի Այլակերպութեան ճառը յարակից
խնամոտ ուսումնասիրութեամբ, եւ քննական հա-
մեմատութիւն մը Անանիա Շիրակացիի «Յաղագս
երկնի» գործին (տպ. Ս. Պետերբուրգ) «Բազմա-
տեալ ընդ օրինակին մերում որ ի վանս Ս. Ղազա-
րու» ինչպէս կը ծանուցանէ Ողբը: Այլուր եւս,
Ս. Բարսեղի վեցօրէքն ուսումնասիրելու ատեն կը
նշանակէ նոյն Շիրակացու ի փոխառութիւններն ու
նմանութիւնները անկից:

Դեռ երկար է շարքը Ողբի անտիպ երկերուն,
մաս մը ընտանիքական, մաս մ'ալ ուրիշ ընդթով
զնահատելի աշխատութիւններ. այսպէս շարք մը
բանաստեղծութիւններու զոր կատարած է Փարիզի
Մուրատեան վարժարանին մէջ 1930-1937 շրջա-
նին, յիշենք «Միսիքաբեանց գրական գործունէու-
թիւնն եւ Ս. Ղազարու Հայկական ձեմարանը»,
«Ալիշան», «Վեմետիկ», «Տանդէ», ինչպէս «Կորիւն»
եւ «Ս. Եփրեմ» վանքի ճեմական համախմբումնե-
րուն մէջ:

Յետոյ կարեւոր երկեր են «Հայկական հին մա-
տեմագրութեան» ընդարձակ դասագիրք մը հմուտ
ծանոթութիւններով, «Վեմետիկի ընդարձակ պատ-
մութիւնը» խառն հայկական յուշերով՝ 420 մեծ
էջերով, «Ս. Բեմետիկտսի վարք» թարգմանու-
թիւնը, Տանդէ Ալիշանի կեանքին եւ գործին խոր
եւ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը եւ հուսկ
զեղեցիկ ծրագիրը «Հայկական համայնագիտակ»ի
մը, այս եւս ժառանգած Հ. Ա. Սուրբէին:

Իր տաղգրուած թարգմանական գործերէն զատ,
ինչպէս են Աւիլայի «Խօսք առ Բահամայ» (գրա-
բար), Գեղեցիկի «Հետազոտութիւնք հայ դիցաբա-
նութեան», եւ «Փաւստոս Բուզանդ կամ Հայկական
եկեղեցւոյ սկզբնաւորութիւնը», Տէ Ամիշի «Յուշի
Լոմարայի», Չեփարիի «Վարք Ս. Յովհ. Պերճման-
սի» եւ հուսկ Մոնտրէի «Բանի մը բանաստեղ-
ծութիւնք Բահամայութեան եւ Ս. Հաղորդութեան
խորհուրդներուն վրայ», աւելորդ չեմ համարիր
յիշել իր բանասիրական յոգւածներէն կարեւոր-
ները Բազմալէսի մէջ (Եղիկի մասին տեսանք
վերեւ): Այսպէս. «Անանիա Շիրակացի» (1898),
Ս. Ն. Լամբրոնացի (1898), «Կիլիկիոյ եւ Կիպրոսի
առնչութիւնք եւ Կոնստանդնուպոլսի» (1899), «Ա-
տովմանց նահատակութիւնը» (1899), «Ակնարկ Ս.
Եփրեմի Հին Կտակարանի մեկնութեանց հայ քար-
մանութեան վրայ» (1925, էջ 3 եւ 1927, էջ 33).
«Ս. Եփրեմի Այլակերպութեան ճառը» (1927, էջ
3), «Համեմատութիւն Յովհ. Մանգակունցի
«Վանք փոխոց եւ վաշխից» եւ Ս. Բարսեղի «Ընդդէմ
վաշխոյաց ճառերուն» (1927, էջ 65) «Կորիւնի մա-
սին բանասիրական հարցեր» (1931, էջ 465), «Կո-
րիւնի գրքին մէջ Բանի մը խնդրական կէտեր»

(1932, էջ 327, 412). «Ս. Բարսեղ Կեսարացի - Իր
վեցօրեայ ճառերը եւ հայ քարգմանութիւնը»
(1934, էջ 327, 412), «Հայ Ոսկեղարը եւ Աստու-
ծաշունչի քարգմանութիւնը» (1935, էջ 293), «Սե-
բերիանոսի Թ. ճառին յոյն բնագրին գիտը եւ հայ
քարգմանութիւնը» (1937, էջ 4), «Ս. Սահակի
կանոնները» (1938, էջ 86, եւս.), «Կորիւն եւ
իր գրութիւնը» (1939, էջ 100, 145). Եւս. ասոնցմէ
զատ յատուկ կարեւորութիւն մը ունի «Հ. Արսէն
Սուրբի - կեանքը եւ գրական աշխատութիւնները»
(1932, էջ 343, 517 եւ 1933, էջ 52, 148), յոգւած
մը ուր ողբ. հեղինակը կը պատմէ իր անցեալի
յուշերը, անոնց մէջ կարծես ակնարկել փորձելով
իր տաղանդաւոր դաստիարակէն ժառանգած բոլոր
ծրագրերները, աղբիւրները եւ նոյն իսկ դրաւոր
յուշիկները իր շատ մը բանասիրական պրպտում-
ներուն, ինչպէս վերեւ ակնարկեցինք:

Գեր. Հ. Յովհ. Թորոսեան այս բոլոր գործե-
րուն մէջ ցոյց կու տայ ինքզինքը իրը հմուտ
լեզուագէտ, պատմադէտ, հայագիտ, մատենա-
գիր, քննական միտք, խղճամիտ եւ պրպտող, գրա-
կան բացառիկ ճաշակով եւ շնորհքով, ինչպէս էր
իր ընդհանուր նկարագիրը լի աղնուական լրջու-
թեամբ, հայրական քաղցրութեամբ, պատկառազ-
րու եւ միանգամայն սիրալիր եւ ձգիչ:

Ինչպէս ինք օգտուած էր իր դաստիարակնե-
րէն, գիտցաւ իր կարգին մեծ հաղորդականու-
թեամբ անցընել իր դաստիարակած սերունդներուն
ոչ միայն սէրն ու ճաշակը հայ դպրութեան թա-
քունը զանձերուն եւ անհատնում հարցերուն քննու-
թեան, այլ նաեւ նիւթապէս դժելով ուղին, թե-
լաղրելով եւ տալով նիւթ եւ ծրագիր հայագիտա-
կան աշխատութիւններու. այդպէս ըրաւ հանգու-
ցեալը իր աշակերտներէն շատերուն որոնց մէջ
կ'արժէ յիշել որպէս երախտաւոր մշակներ հայ
դպրութեանց՝ Հ. Եսայի Տայեցի, Հ. Եփրեմ
Ապրոյեան, Հ. Ներսէս Անդրիկեան, Հ. Կարապետ
Տէր Սահակեան, Հ. Վարդան Վ. Հացունի, Հ.
Սահակ Տէր Մովսէսեան, Հ. Մ. Պոտուրեան, Հ.
Յ. Աստուրեան եւ զեռ շատեր: Որով իրաւամբ
կ'անմահանայ իր անունը Միսիքաբեան գրական
պանթէոնին մէջ շարքին այն դասական դէմքերուն
որոնցմով կը պարծի Ազգն եւ Միարանութիւնս:

Միարանութեան սիրոյ եւ յարգանքի բացառիկ
տուրքին հետ իրրեւ խունկ եւ ազօթք՝ կը յիշենք
պատուաւոր պատկները զոր իր գլխուն դրին ժա-
մանակին իր երախտիքներուն համար Սապազեան
կաթողիկոս եւ հուսկ Եկեղեցւոյ զուլի Պիոս ԺԱ.
Ս. Քահանայապետ՝ իրը Գերջարդելի, իրը Թա-
ղաղիւր Արքայ եւ խորհրդական Արեւելեան Եկեղեց-
ւոյ Ս. Ժողովին, պատկներ որ այսօր իր շրջիմը
կը զարդարեն եւ միանալով ամենուն ազօթքին կը
հայցեն յաւիտենական երանութիւն:

Հ. Ե. Փ.

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑԱՆԿ

« Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ »

1940

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ - ԵԿԵՂԵՑԱՊԱՏՄԱԿԱՆ

Արամեան Հ. Սամուէլ	Հիւանդաց Օծման Խորհուրդը Հայ Եկեղեցւոյ մէջ	33. 94
Աւգեր Հ. Յովհան	Առաքելական քարոզութիւնը Հայոց մէջ	6. 87
Գոռուգեան Հ. Եսայի	Փլորենտիոյ Տիեզերական Ժողովը	145
Թումանեան Հ. Թադէոս	Յուդա Թադէոս Առաքելին յատուկ պաշտա- մունքները Եւրոպայի մէջ	57
Նազիեան Արքեպս. Յովհաննէս	Երանելի Տէր Կոմիտաս քահանայի եւ Նահա- տակի մարմնոյն հարցը	38. 98. 157
Փէշիկեան Հ. Եղիա	Լայպնից եւ Հայերը (Պատուիկներ Լայպնի- ցի նամակներէն)	128
Քիւրտեան Յ.	Կիլիկիա դրուած քանի մը հին ձեռագրաց Յի- շատկարանները	61
Ֆերահեան Հ. Ստեփան	Ամիրտովլաթ Հայ Բժշկապետին «Անդիտաց Անպէտ»ը	106

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

Գոռուգեան Հ. Եսայի	Եւրոպական մեծ պատերազմը (1 Սեպտ. 1939)	187
» »	Ճերմակ Քրոնիկ (1939 - 1940)	186
» »	2000 տարուան մէջ Դրոյդ անգամն է որ Բարիկ կը զրաւուրի	185

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ուլնեցի	Կենդանի էակներով օժտուած ուրիշ մոլորակ- ներ ալ կա՞ն	48
-------------------	--	----

ՄԻԻԹԱՐ ԱՔԲԱՀՕՐ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ
ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԵՋ

Գոուզեան Հ. Եսայի	Ս. Ղազար եւ Մուրա-Ռափայէլեան Վարժա- րան	140
Աղեփանդացի	Մխիթարեան Վարժարան — Աղեքսանդրիա	141

Ա Յ Լ Ե Ի Ա Յ Լ Ք

Ձայն մը հիւսիսէն (Նամակ Սվեր Ատրքի՝ ուղղած Մխիթ. Հայրերուն	80
Մեծերու կեանքէն — Էնրիքոյ Քառուղոյ	64

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԵՅԷՔ

ԵՒ ՏԱՐԱՆԵՅԷՔ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒՎԻ ԵՐԻՅԱԳՈՅԸ

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ

ՎՍՏԱՀ ԸՆԴՈՒՎ ՈՐ ՄԵՇԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՆՊԱՍՏԷՔ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ս Ր Բ Ա Ջ Ա Ն Դ Ա Տ Ի Ն

Մ Ի Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

ՎԵՆԵՏԻԿ — ՍՈՒՐԲ ՂԱԶԱՐ

Տպարանս կը ստանձնէ ամէն տեսակ հրատարակութիւն Հայ
եւ Եւրոպական լեզուներով, ինչպէս նաեւ վաճառականական
քուղքեր — Նամակի քուղք — Պաշարան — Քարտեր՝ Գումատիպ
եւ Պարզ — Այցետափներ — Պիտակներ եւ այլն, եւ այլն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ

Հեքանուական մտքեր (Քառակներ, Բ. տպ.) —
Մկրտիչ Հայրապետեան. Փարիզ 1938, էջ 47,
դ. 10 Փր: Հեղինակէն:
Պղատոնի Հանրապետութիւնը. — Թարգմանեց յու-
նարէն ընդդէմ Արքէն Երեցեան (Հայ-անգլ.
ներածութեամբ). Քալիֆոռնիա — Լոս Անճելոս
1940, էջ 511: Հեղինակէն:
Հայ Սկաուտիկ երգը. — Գրեց՝ Եւր Գալլ. տպ.
Փրինիկ, Վաղինակ Ս. Բիւրատ եւ որդի. Պէյ-
րուս 1940, էջ 118, դին՝ 5 Փր:
Յիշատակարան Ե. (Վերջին հատոր — Մատենաշար
Բ. 41-50). — Վահան Զարգարեան — Հայ երե-
ւելիներու կենսագրութիւնները, լուսանկարնե-
րը, ձեռագիրները, գրութիւնները, Եւր. (1512-
1933). Գրատ. Վ. Զարգարեան. Գահիրէ 1939,
էջ 54, դ. 25 Ե. Դ:
Յիշատակարան (Նոր շարք). — Վահան Զարգարեան
Եւր... (Պրակ Ա — Բ, 1512-1940). Գահիրէ
1940, էջ 32, դ. 3 Ե. Դ:
Մուսան Լեւան Հայերը Ֆրանց վերփելի վէպին
մէջ. — Կ. Պալճեան. Պուրէ 1940 տպ. «Հայ
Մամուլ», էջ 62, դ. 40 ԼԵՅ:
Շնորհաց ցոյքեր (Տարեգրքայ Զ. տպ.). — Լեւոն
Ա. Սիմոնեան. Պէյրուս 1940, էջ 80, դ. 4 Փր:
Առանձնութիւն (Քերթնումներ). — Յ. Զարգարեան.
Սոփիա 1940, էջ 153, դ. 50 ԼԵՅ: Հեղինակէն:
Մուսան Բաշու Սօքրատիք. — Հրատ. Պ. Լեւոն

Մեղիքի Յառաջարան՝ Բանասէր — քննադատ
Արամ Երեմեանի. Թէհրան 1940, տպ. «Բո-
րս», էջ 202:

Հայ եւ Մագուսով Հայ Բժիշկներ (Այբուբենական
Անուանացանկ 1688-1940). — Տօքթ. Ա. Ն.
Մեղուրեան. Բաթնայու 1940, տպագր. Պէ-
հրեան. էջ 117, դ. 100 ՂԸ:

On the authenticity of Moses of Khoren's History. —
A. O. Sarkissian, University of Illinois. p. 9.
Pyramus and Thisbe. — Tragedy in three acts, by
Laurenc Dakin. Portland. Maine, Falmouth, Book
House, 1939.

Heavenly Lights. — by Rev. George H. Filian. print.
by Yankee press, Los Angeles — California,
1939.

Armageddon an The Battle of Armageddon. — by
Rev. George H. Filian (part I 1913 — part II
1933) third ed. Los Ang. Cal.

Primavera in vieata-Poeme. — Bogdan Caus (A.
Bogossian). Constanta, tip. «Moderna», p. 32
prix 30 ley.

La vie de Stalin. — Imam Ragusa, Paris 1938.
Librairie Arthème Fayard, Rue du Saint-Go-
thard, 18-20.

Latinita e Romanita. — Prof. Bèridzè, del R. Istituto
Sup. Orientale di Napoli, 1939.

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պրոֆիթիւթիւններու անդամատուներու մասին.
1936.

Պարտադիր ազրոկանոններ (փետր. տարի եւ
գեղտեմ.). 1936, էջ 17.

Ինչպէս լրացնել զիւղական պիտոնների Հաւաքական
միութիւնը. 1936.

Որոշումներ կեդրոնական կուսակցութեան ժողո-
վին. 1936, էջ 90, դ. 60 Կ.

Դրացուցակ Հայ Պետհրատի կեդրոնական պահեստի
գրքերուն. 1935.

Ընկեր Մուրադի ճառը. 1936, էջ 16, դ. 10 Կ.

Գիտական աշխատութիւններ. Ա — Բ պրակ, 1935.

Մանկական ուսուցիչ. 1936, էջ 15.

Տեղեկագիր Գիւղատնտեսական ինտարտուտի. 1936,
էջ 270, դ. 7 Կ.

Մեքենատրակտային կայաններու արտադրական
ֆինանսական տարապնդման համար. էջ 117,
դ. 1 Կ. 50 Կ.

Կոմունիստ (օրկան) Յունուար — փետր. 1936,
էջ 64, դ. 50 Կ.

Լսեցէք խոսում է Երեւանը (Թերթ). 1936, էջ
54 դ. 40 Կ.

Հայաստանի սերմերու ցուցակ. 1936, էջ 15.

Սպորտ փիզկուլտուրայ (Թերթ). 1936, էջ 21,
դ. 50 Կ.

Լեւոնականի ընկեր Շահումեանի տանամեակը,
Լեւոնական. 1935, էջ 56.

Սուրբ Լ. Երեւանի կազմակերպչութեւ մե-
թոդներ եւ տեխնիկան. 1936, էջ 40, դ. 60 Կ.

Պատմական գիտութեան ճակատում, Հայկուս Հրատ.
1936, էջ 44, դ. 40 Կ.